

Nationaliteit

Inleiding

De Belgische nationaliteit kan op twee manieren worden verworven: door toekenning, vooral bij minderjarigen, en door verkrijging. Die laatste procedure verloopt hoofdzakelijk via verklaring, aangezien de naturalisatie erg zeldzaam is geworden. Zoals elk jaar leert deze katern hoeveel personen Belg zijn geworden voor elk van deze procedures. De analyse van de cijfers omvat een vergelijking tussen de jaren 2021 en 2020. Op basis daarvan kan de impact worden gemeten van de COVID-pandemie op de verkrijging van de nationaliteit. Ook is er een toelichting bij de aantallen Belgen van Syrische en Iraakse afkomst. Deze katern bevat voorts een analyse van een aantal problematieken die met grondrechten te maken hebben: toegang tot het staatsburgerschap voor analfabeten, vervallenverklaring van de nationaliteit en de – volgens Myria te herziene – vereiste van een specifieke verblijfstitel als bewijs van wettelijk verblijf.

Talenkennis: geen versoepeling voor analfabeten zonder wijziging van het Wetboek van de Belgische Nationaliteit

Myria pleit er al jaren voor dat personen die hun maatschappelijke integratie kunnen bewijzen en die een van de drie landstalen spreken de toegang tot de Belgische nationaliteit niet mag worden ontzegd omwille van hun analfabetisme.¹ In verschillende situaties vereist het Wetboek van de Belgische Nationaliteit (hierna “WBN”) een bewijs van kennis van een van de drie landstalen, overeenkomstig niveau A2 van het Europees referentiekader (impliceert noodzakelijkerwijs dat iemand moet kunnen lezen en schrijven). Artikel 1 van het koninklijk besluit van 14 januari 2013 bevat een opsomming van de documenten die in aanmerking worden genomen om deze talenkennis aan te tonen, zoals het bewijs dat met goed gevolg een integratieparcours, inburgeringstraject of ont-haaltraject is doorlopen. Na een interpellatie in het parlement in februari 2021 heeft de minister van Justitie geantwoord dat analfabetisme geen onoverkomelijk probleem hoeft te zijn.² Volgens de minister zou het koninklijk besluit de bewijsmethode versoepelen omdat voor deze getuigschriften van “met goed gevolg affleggen” van een inburgeringstraject, er niet uitdrukkelijk wordt verwezen naar het voornoemde A2-niveau. Terwijl de rechtbank van eerste aanleg van Gent deze interpretatie heeft gevolgd, heeft het hof van beroep in Gent die tweemaal strijdig met de wet bevonden.³ Volgens het beginsel van de hiërarchie der normen, waaraan datzelfde hof in oktober 2021 heeft herinnerd, kan een koninklijk besluit (lagere norm van de uitvoerende macht) een uitdrukkelijk bij wet bepaalde voorwaarde (hogere norm van de wetgevende macht) niet versoepelen. Een kandidaat voor de Belgische nationaliteit die een attest van inburgering met taalniveau A1 voorlegt, voldoet dus niet aan de bij wet gestelde voorwaarde van taalniveau A2. Deze rechtspraak sluit de deur voor de door de minister genoemde flexibele interpretatie voor personen die een van de drie landstalen perfect spreken maar die niet kunnen lezen of schrijven. Een oplossing is dus alleen mogelijk door de definitie van talenkennis in artikel 1, lid 2, 5° van het WBN aan te passen en er een versoepeling in op te nemen. Alleen via een wetswijziging kan er rekening worden gehouden met het specifieke karakter van deze groep, zoals al het geval is in andere landen zoals Frankrijk en Nederland.

1 Myria, *Migratie in cijfers en in rechten 2017*, pp. 174–175.

2 Vraag van Nahima Lanjri aan Vincent Van Quickenborne over “De modaliteiten voor de beoordeling van de taalkennis van personen die niet kunnen lezen en schrijven”, Kamer, Commissie voor Justitie, *Integraal verslag*, 3 februari 2021, CRIV 55, COM 363, pp. 32–33.

3 Rechtbank van 1e aanleg van Gent, 17 oktober 2019, 19/400/B; Hof van beroep van Gent, 26 september 2019, rolnummer 2018/FE/4; Hof van beroep van Gent, 14 oktober 2021, rolnr. 2020/FA/311; Rechtbank van 1e aanleg Antwerpen, 14 februari 2020, nr. 19/1973/B.

Myria stelt vast dat een dergelijke aanpassing in 2018 werd verworpen,⁴ maar moedigt de wetgever aan om deze problematiek te herzien.

Bovendien herinnert het Gentse hof van beroep eraan dat talenkennis wordt bewezen aan de hand van documenten en dat het niet aan de politie is personen te ondervragen om zelf hun talenkennis na te gaan, een praktijk die volgens de regelgeving niet wettig is. Myria verbaast zich erover dat de politie taken moet uitvoeren waarvoor ze niet bevoegd is. Dat soort praktijken lijkt in sommige arrondissementen hardnekkig te zijn, hoewel de rechtspraak die duidelijk verwerpt.⁵

Vervallenverklaring van de nationaliteit: grote uitdagingen op het vlak van grondrechten

Hoewel deze maatregel sinds de Tweede Wereldoorlog amper nog werd toegepast, is het aantal gevallen van vervallenverklaring van de Belgische nationaliteit de afgelopen jaren aanzienlijk toegenomen, wat vragen oproept inzake de grondrechten van de betrokken personen. Verschillende gerechtelijke procedures leiden tot de vervallenverklaring van de nationaliteit, die allemaal aan verschillende voorwaarden moeten voldoen. Tegen sommige daarvan is een beroep mogelijk maar procedures die betrekking hebben op personen die “ernstig tekortkomen aan hun verplichtingen als Belgische burger” worden rechtstreeks voor het hof van beroep behandeld, zonder dubbele aanleg. Zijn deze verschillen discriminerend? Volgens het Grondwettelijk Hof, dat een in 2015 ingenomen standpunt bevestigt, is het antwoord nee.⁶ Het recht op een dubbele aanleg is alleen in strafzaken gewaarborgd. Hoewel de strafrechter de vervallenverklaring van de nationaliteit soms uitspreekt samen met de straf blijft het volgens het Hof een burgerrechtelijke maatregel en geen straf. Daarmee is de zaak evenwel verre van beslecht. Deze vraag en die van de gevolgen van een vervallenverklaring voor het privé- en gezinsleven zijn immers voorgelegd aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in twee Belgische zaken die nog hangende zijn.⁷ Een andere cruciale kwestie die evenmin is opgelost is die van het daadwerkelijk rechtsmiddel, die des

te relevanter is omdat veel vervallenverklaringen bij verstek worden uitgesproken, in afwezigheid dus van de betrokkene. Volgens een telling door het maatschappelijke middenveld heeft één enkel hof van beroep alleen al in 2020 31 vervallenverklaringen uitgesproken.⁸ In een recente analyse beschrijft onderzoekster Christelle Macq deze procedures in detail en wijst ze op een aantal ongerijmdheden en problemen op het vlak van grondrechten.⁹ Zo wijst ze met name op de lacune in de wetgeving over de status van personen die van hun staat van Belg vervallen zijn verklaard en die geen enkel verblijfsrecht meer hebben zodra de vervallenverklaring van kracht wordt, waardoor hun vele rechten worden ontzegd.

4 Doc. Kamer 54, nr. 2919/006, verslag, 9 mei 2018, p. 57.

5 Hof van beroep van Gent, 26 oktober 2017, rolnr. 2016/FE/0013; Hof van beroep van Gent, 24 december 2015, rolnr. 2014/AR/1095; Rechtbank van 1e aanleg Brugge, 20 juni 2016, nr. 15/1507/B.

6 GwH arrest nr. 116/2021 van 23 september 2021, B. 4.1; arrest nr. 122/2015.

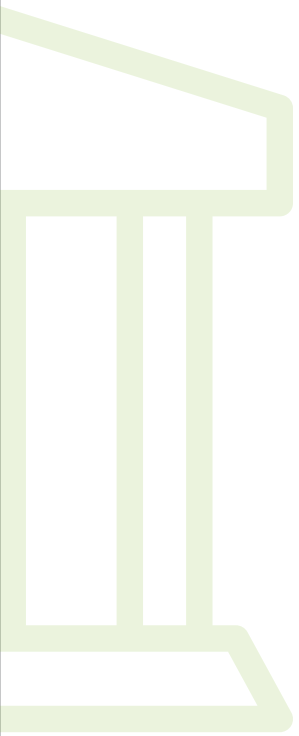
7 Verzoekschriften nrs. 25491/18 en 25629/18 *Malika El Aroud t. België* en *Bilal Soughir t. België*, ingediend op 25 en 30 mei 2018.

8 Comité T (Comité Terrorismebestrijding), *Verslag 2021. Toetsing van de antiterrorismaatregelen aan de mensenrechten*, p. 79, op basis van de publicatie van uittreksels van deze arresten in het Belgisch Staatsblad van 2 januari, 30 juli en 10 augustus 2020.

9 Christelle Macq, “Contours et enjeux de la déchéance de la nationalité”, *Courrier hebdomadaire du CRISP*, nr. 2515-2516, 2021, 119 p.

Myria focust in deze katern op ...

**Verwerving van
de Belgische
nationaliteit**
in cijfers | pg. **6**

**Wettelijk verblijf
aantonen met
verblijfstitels:
het middel mag
geen doel op zich
worden** | pg. **10**

**Waarom
benadeelt de oude
seksistische regel
voor toekenning
van de Belgische
nationaliteit in
2022 nog altijd
sommige kinderen
van Belgische
moeders?** | pg. **16**

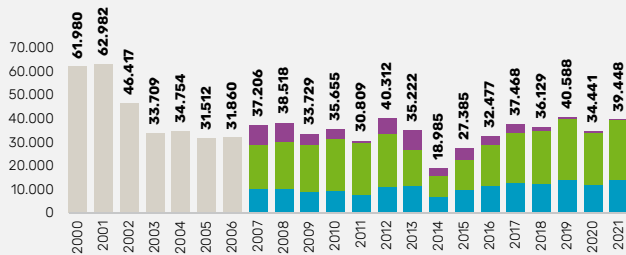

De Belgische nationaliteit

Verwerving van de Belgische nationaliteit

39.448 personen hebben in 2021 de Belgische nationaliteit verworven, een vergelijkbaar aantal als vóór het coronajaar 2020

Evolutie van het aantal vreemdelingen die Belg zijn geworden volgens het type procedure

Vóór 2007 was de verdeling van de nationaliteitswijzigingen volgens het type procedure niet beschikbaar.

● Toekenningen ● Verkrijgingen (zonder naturalisaties) ● Naturalisaties

- Het jaarlijkse aantal vreemdelingen die Belg zijn geworden varieert doorheen de tijd. De ingrijpende veranderingen van het WBN resulteerden in een scherpe daling van het aantal verwervingen in 2014, toen er voor het eerst in de recente geschiedenis minder dan 20.000 personen Belg werden. De opwaartse trend die sindsdien was ingezet werd even onderbroken in 2020 toen de *lockdown*-maatregelen het indienen van aanvragen voor de Belgische nationaliteit bemoeilijkten. In 2021 zijn er 39.448 personen Belg geworden, 15% meer dan in het coronajaar 2020, wat een vergelijkbaar niveau is als in 2019.
- Het aantal **naturalisaties** blijft verder uitdoven en vertegenwoordigt 0,9% van alle nationaliteitswijzigingen, terwijl het in 2013 nog om 23,2% ging. Sinds de hervorming van 2012 is het gebruik van deze procedure een uitzondering geworden, die alleen nog geldt in gevallen van "buitengewone verdiensten

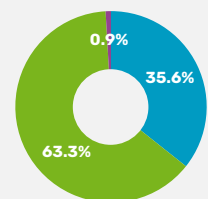
Verwerving van de Belgische nationaliteit

De Belgische nationaliteit kan via twee verschillende mechanismen worden verworven:

- De **toekenning** is het resultaat van een nagenoeg automatische procedure en gebeurt meestal bij minderjarigen. Zij worden Belg door afstamming, na adoptie of omdat ze in België zijn geboren.
- De **verkrijging** van de Belgische nationaliteit is het resultaat van een vrijwillige handeling van de persoon die de nationaliteit wil verwerven en betreft meerderjarige personen. Sinds de ingrijpende herziening van het Wetboek van de Belgische Nationaliteit (WBN) (wet van 4 december 2012, in werking getreden op 1 januari 2013) kan de Belgische nationaliteit alleen nog worden verkregen via nationaliteitsverklaring en via naturalisatie, al komt deze laatste verkrijgingswijze nog maar zelden voor. Na de hervorming van het WBN zijn artikelen 13 tot 15 (verkrijging door nationaliteitskeuze) en 16 (verkrijging door huwelijk) ingetrokken. De aanvragen die vóór 1 januari 2013 werden ingediend worden wel nog volgens de oude procedures behandeld.

op wetenschappelijk, sportief, cultureel of sociaal vlak" of voor staatlozen die in België zijn erkend en er minstens twee jaar wettelijk verblijven. Op de 364 toegekende naturalisaties in 2021 waren er maar 30 op deze nieuwe wetgeving gebaseerd, wat aantoont dat de meeste naturalisaties voortvloeien uit indieningen onder de oude wet.

Verdeling van de verwervingen van de Belgische nationaliteit in 2021

De cijfers met betrekking tot 2020 werden geactualiseerd door het Rijksregister, hierdoor verschillen deze lichtjes ten opzichte van de vorige editie van dit jaarverslag.

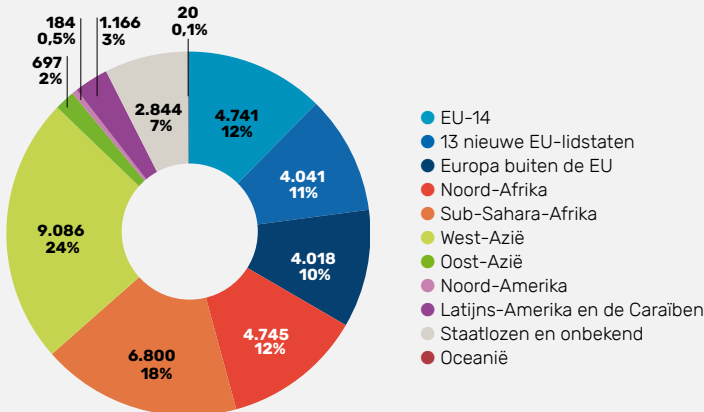
Aantal toekenningen en verkrijgingen van de Belgische nationaliteit

Toekenning van de nationaliteit	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Toekenning van de nationaliteit omwille van de nationaliteit van de vader of de moeder (art. 8)	533	559	496	672	697	627	571	689	1.083	988	1.140
Toekenning van de nationaliteit omwille van adoptie (art. 9)	251	210	165	143	141	108	72	63	83	74	59
Toekenning omwille van geboorte in België, in geval van staatloosheid (art. 10)	28	39	39	34	25	32	26	46	85	109	80
Toekenning 3e generatie (art. 11)	24	21	147	306	352	511	576	629	305	117	65
Toekenning 2e generatie (art. 11bis)	178	174	110	4	7	9	11	20	402	470	423
Toekenning omwille van collectieve toekenning (art. 12)	6.595	10.039	10.348	5.547	8.653	9.956	11.401	10.901	12.019	10.269	12.264
Totaal toekenningen	7.609	11.042	11.305	6.706	9.875	11.243	12.657	12.348	13.977	12.027	14.031
Verkrijging van de nationaliteit											
Verkrijging door verklaring (art. 12bis)	15.210	15.058	11.363	9.007	12.486	17.545	20.886	22.036	25.818	21.861	24.960
Verkrijging door optie (art. 13-15)	52	100	58	13	6	8	6	8	6	7	3
Verkrijging door de vreemde partner van een Belg (art. 16)	6.844	7.259	4.020	116	70	85	68	35	4	3	1
Totaal verkrijgingen (zonder naturalisaties)	22.106	22.417	15.441	9.136	12.562	17.638	20.960	22.079	25.828	21.871	24.964
Naturalisaties (art. 19)	687	6.462	8.168	3.005	4.814	3.505	3.756	1.666	683	439	364
Andere manieren om te veranderen van nationaliteit (terugkrijgen en speciale gevallen)	407	391	308	138	134	91	95	97	100	104	89
Totaal	30.809	40.312	35.222	18.985	27.385	32.477	37.468	36.129	40.588	34.441	39.448

Methodologische opmerking: de toekenningen van de nationaliteit op basis van artikel 8 zijn alleen opgenomen voor staatloze kinderen of kinderen die voordien een andere nationaliteit hadden. Daarnaast worden de nationaliteitswijzigingen voor personen in het register van de niet-residenten niet in deze statistieken opgenomen, met het oog op de vergelijkbaarheid in de tijd. De cijfers die rechtstreeks van het Rijksregister (RR) of Statbel komen verschillen licht. Beide bronnen worden hier gebruikt omdat de informatie daaruit complementair is (wettelijke bepalingen voor het RR, nationaliteit en geslacht voor Statbel).

Herkomst van de nieuwe Belgen

Verdeling van de herkomstregio's van de personen die in 2021 de Belgische nationaliteit hebben verworven

Meer dan driekwart van de vreemdelingen die de Belgische nationaliteit verwerven komt uit derde landen

- Het voornaamste land van herkomst van de nieuwe Belgen blijft **Marokko**. Met 3.611 Marokkanen die Belg zijn geworden, vertegenwoordigen zij 9% van alle nieuwe Belgen in 2021.
- Terwijl het Marokkaanse aandeel de afgelopen twee decennia steevast met grote voorsprong de voornaamste herkomstnationaliteit was, worden zij in 2021 op de voet gevolgd door **Syriërs**. Deze laatsten zien hun aantallen sterk stijgen van 243 in 2017 tot 3.287 in 2021. Ook het aantal **Irakezen** stijgt de jongste jaren gevoelig. Dat in tegenstelling tot de meeste andere nationaliteiten die vrijwel stagneren ten opzichte van 2020.
- Bijna een kwart (24%) van de vreemdelingen die in 2021 de Belgische nationaliteit hebben verworven is afkomstig uit West-Azië. Dat grote aandeel kan worden verklaard door de scherpe stijging van de aantallen Syriërs en Irakezen die Belg zijn geworden, een evolutie die verderop in deze katern wordt toegelicht.

De hieronder gepresenteerde gegevens zijn afkomstig van Statbel en zijn onderhevig aan actualisatie. Voor de meest recente gegevens zie: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/nationaliteitswijzigingen>.

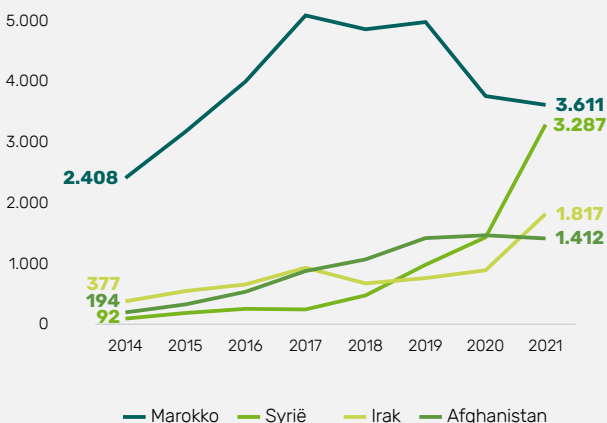
Voornaamste herkomstnationaliteiten van de personen die in 2021 de Belgische nationaliteit hebben verworven en evolutie 2020-2021

	2020	2021	% in 2021	Evolutie tussen 2020 en 2021
Marokko	3.756	3.611	9%	→ x 1,0
Syrië	1.431	3.287	9%	↗ x 2,3
Roemenië	2.079	1.923	5%	↘ x 0,9
Irak	888	1.817	5%	↗ x 2,0
Afghanistan	1.464	1.412	4%	→ x 1,0
DR Congo	1.178	1.223	3%	→ x 1,0
Italië	1.217	1.205	3%	→ x 1,0
Kameroen	945	1.176	3%	↗ x 1,2
Polen	1.096	1.044	3%	→ x 1,0
Nederland	939	1.006	3%	↗ x 1,1
Frankrijk	862	1.005	3%	↗ x 1,2
Verenigd Koninkrijk	868	987	3%	↗ x 1,1
Turkije	882	895	2%	→ x 1,0
Rusland	835	778	2%	↘ x 0,9
Guinee	711	777	2%	↗ x 1,1
Andere	14.764	16.196	42%	↗ x 1,1
Totaal	33.915	38.342		↗ x 1,1

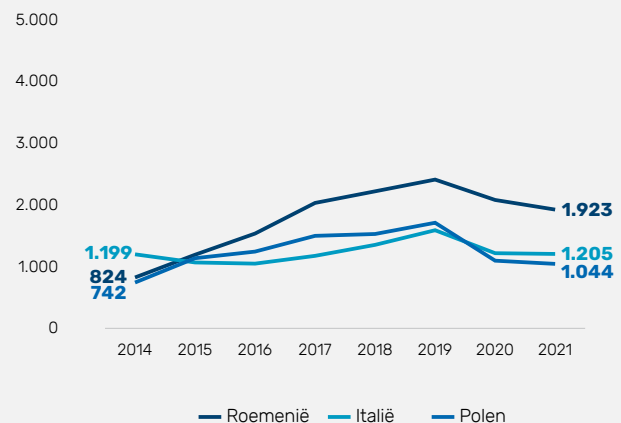
De nieuwe Belgen afkomstig uit de EU zijn in de minderheid (23%)

- Binnen deze groep is het eerste land van herkomst met voorsprong Roemenië, daarna volgen Italië en Polen.
- De daling van het EU-aandeel kan niet los worden gezien van de Brexit, aangezien de Britten die Belg zijn geworden vanaf 2021 deel uitmaken van de categorie 'Europa buiten de EU'. Na de piek in 2019 met 1.630 nationaliteitswijzigingen blijven zij nog altijd goed voor een duizendtal nieuwe Belgen per jaar.

Voornaamste herkomstnationaliteiten (derdelanders) van nieuwe Belgen en evolutie 2014-2021

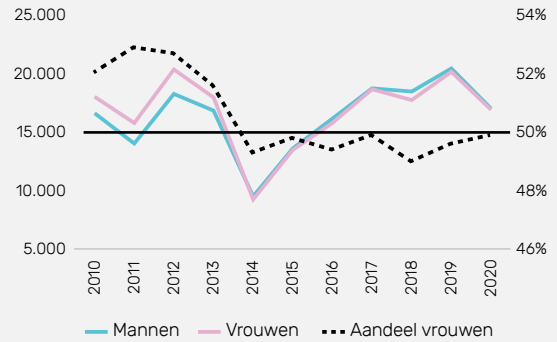
Voornaamste herkomstnationaliteiten (EU-burgers) van nieuwe Belgen en evolutie 2014-2021

De nieuwe Belgen: evolutie volgens geslacht en herkomstregio

- Bij gebrek aan gegevens over het **geslacht** van vreemdelingen die in 2021 Belg zijn geworden heeft dit deel betrekking op de gegevens tot en met 2020.
- In 2020 hebben 33.915 personen de Belgische nationaliteit bekomen, een vergelijkbaar aantal als in 2010, toen er 34.635 nieuwe Belgen werden geregistreerd. Tussen de beide jaartallen fluctueerde het aantal nieuwe Belgen evenwel sterk. Zo was er de ingrijpende hervorming van het Wetboek van de Belgische Nationaliteit (WBN) in 2012 met gevolgen voor alle nationaliteitsgroepen en een aanzienlijke impact op het aandeel vrouwen.
- De evenredige verdeling tussen beide geslachten zet zich ook in 2020 door. Toen verwierven er 16.907 vrouwen de Belgische nationaliteit of zo'n 49,9% van het totale aantal personen die Belg zijn geworden.
- Het eerste pandemiejaar vertaalde zich in een daling met 17% van het aantal personen die Belg geworden zijn ten opzichte van 2019, een effect dat mannen en vrouwen evenredig trof.
- De impact van de *lockdown*-maatregelen varieert evenwel beïndrukkend per **herkomstregio** van de nieuwe Belgen. Zo blijft het aantal nieuwe Belgen uit EU-15-landen in 2021 verder dalen met 33% ten opzichte van 2019 en dat uit Oost-Azië met 36%. Het aantal personen afkomstig uit Noord-Afrika en Latijns-Amerika dat Belg is geworden stagneert na de terugval in 2020, terwijl

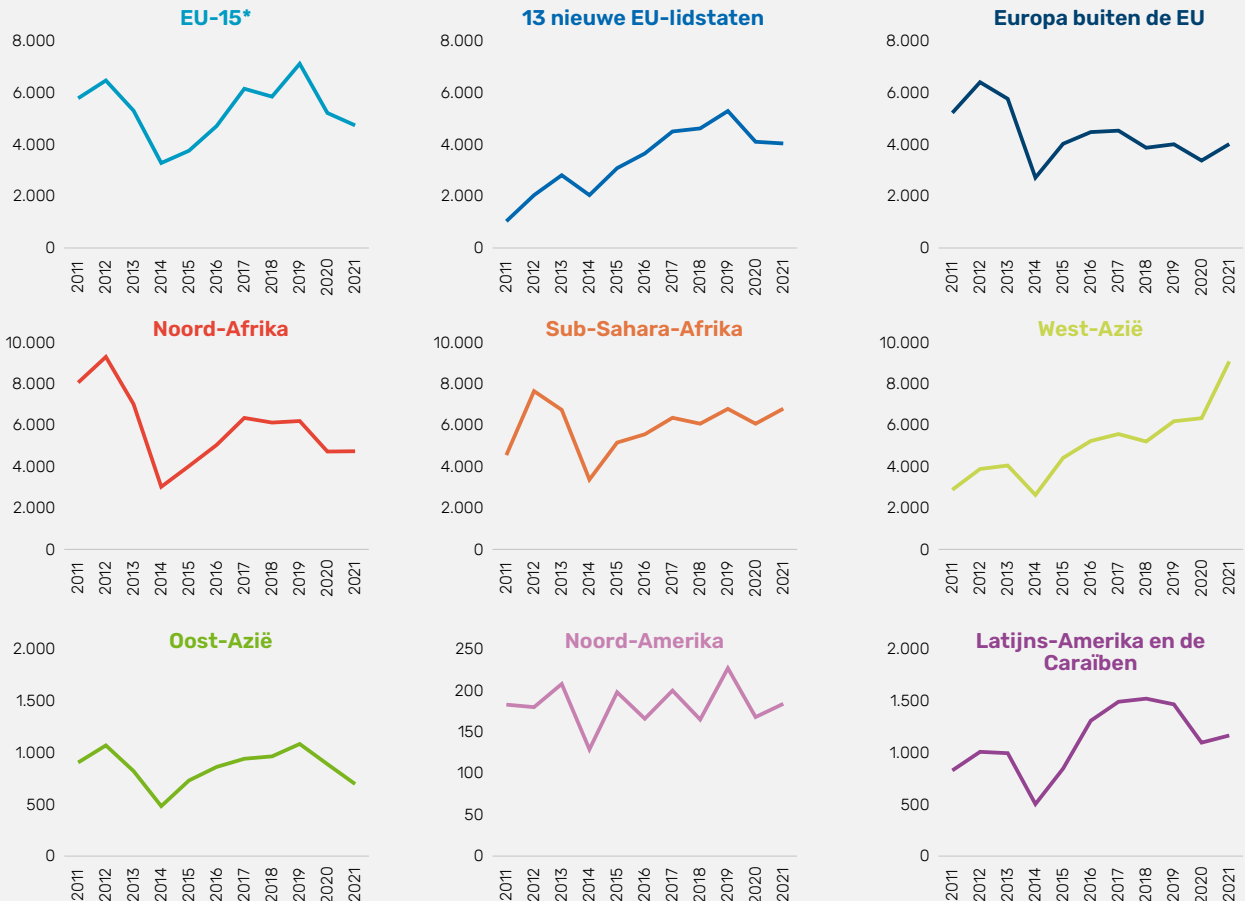
Aantal nieuwe Belgen, volgens geslacht tussen 2010 en 2020 (alle nationaliteiten samen)

» Voor meer details over de impact van de hervorming van het WBN van 2012 op het vlak van gender: zie Myria, *Migratie in cijfers en in rechten 2021*, Katern Nationaliteit, pp. 4-5.

- het aantal personen uit Sub-Sahara-Afrika opnieuw hetzelfde niveau bereikt als vóór het coronajaar 2020.
- In tegenstelling tot de andere herkomstregio's stijgt het aantal nieuwe Belgen afkomstig uit West-Azië evenwel sterk de afgelopen jaren ondanks de gezondheids crisis (+47% ten opzichte van 2019).

Aantal nieuwe Belgen, volgens herkomstregio tussen 2011 en 2021

Methodologische opmerking: Gelet op het uitreden van het Verenigd Koninkrijk uit de EU worden de Britten die Belg zijn geworden vanaf 2021 opgenomen in de categorie "Europa buiten de EU" en niet langer onder de noemer "EU-15" geplaatst.

Waarschijnlijkheid om Belg te worden volgens herkomst

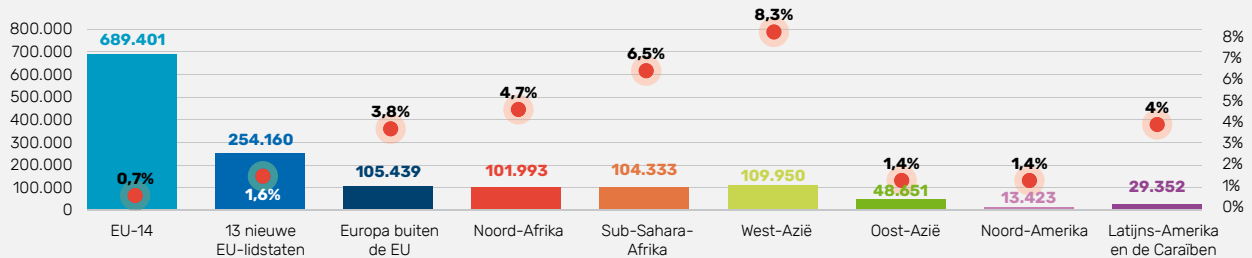
- Zoals geschetst op de voorgaande bladzijden, fluctueert het aantal vreemdelingen dat Belg is geworden sterk door de jaren heen. Tegelijk is de populatie met een vreemde nationaliteit, die dus mogelijk Belg kan worden, gegroeid met 41% sinds 2010, ongeacht of het om EU-onderdanen dan wel om onderdanen uit derde landen gaat.
- De onderstaande figuur toont de totale populatie en de waarschijnlijkheid om Belg te worden naargelang van de herkomstregio in 2021. Daaruit kan het volgende worden opgemaakt:
  - De waarschijnlijkheid om Belg te worden is **globaal genomen groter bij onderdanen uit derde landen** dan bij EU-burgers. EU-burgers die van de vrijheid van vestiging in de EU genieten zullen minder geneigd zijn de Belgische nationaliteit te verwerven dan onderdanen van derde landen.
  - Binnen deze laatste categorie **varieert de waarschijnlijkheid sterk van regio tot regio**. Zo is er een sterke geneigdheid om Belg te worden bij personen afkomstig uit West-Azië met 8,3 nieuwe Belgen per 100 vreemdelingen. Bij personen afkomstig uit Oost-Azië en Noord-Amerika is die waarschijnlijkheid om de Belgische nationaliteit te verwerven het kleinst.

Waarschijnlijkheid om Belg te worden

Het gaat om het aantal nationaliteitswijzigingen in de loop van een jaar bij de vreemde populatie vastgesteld aan het begin van het jaar. Dat resulteert in een aantal nieuwe Belgen per 100 vreemdelingen.

Waarschijnlijkheid om Belg te worden en totale populatie met een vreemde nationaliteit volgens herkomstregio in 2021

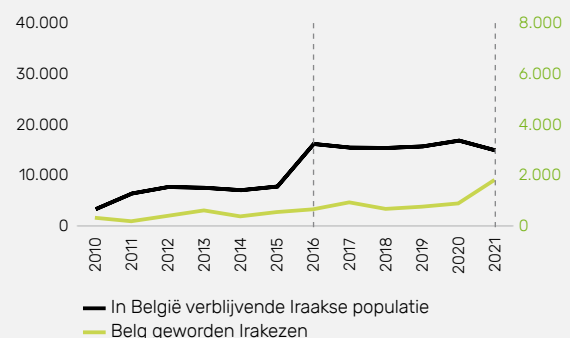
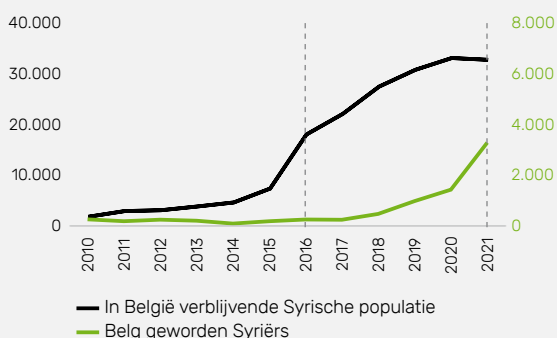

De toename van nieuwe Belgen afkomstig uit West-Azië uitgeklaard

- Zoals uit de voorgaande pagina's blijkt, is er een sterke stijging merkbaar van het aantal personen afkomstig uit West-Azië dat Belg is geworden in de periode 2020-2021. Deze evolutie valt grotendeels terug te brengen tot twee nationaliteitsgroepen in het bijzonder, met name Syriërs en Irakezen. Om deze ontwikkeling beter te begrijpen, dient men rekening te houden met zowel een demografisch als een wettelijk aspect.
  - In 2015 zijn zij in groteren getale aangekomen in het kader van een verzoek om internationale bescherming, wat resulteerde in een **forse toename van de in België verblijvende populatie van deze nationaliteitsgroepen in 2016**.
  - De hervorming van het WBN die in voege trad op 1 januari 2013 en de nieuwe toelatingsvoorwaarden voor de natio-

naliteitsverklaring bedoeld in artikel 12bis in het bijzonder leiden tot een aantal ingrijpende wijzigingen inzake de vereisten om de Belgische nationaliteit te verwerven. Een van deze voorwaarden houdt in dat de kandidaat-Belg **minstens 5 jaar in België dient te verblijven** (al loopt deze vereiste op tot een verblijf van 10 jaar voor sommige categorieën vreemdelingen) in plaats van 7 jaar zoals voorheen het geval was. Naast deze verkorte verblijfsperiode werden er evenwel belangrijke voorwaarden toegevoegd omtrent maatschappelijke integratie, economische participatie en kennis van een van de landstalen.

» Voor meer details over de toelatingsvoorwaarden voor de nationaliteitsverklaring: zie F. Caestecker, B. Renauld, N. Perrin & T. Eggerickx, *Belg worden: De geschiedenis van de Belgische nationaliteitsverwerving sinds 1830*, 2016, pp. 176-180.

Wettelijk verblijf aantonen met verblijfstitels: het middel mag geen doel op zich worden

Sinds 2013 is de verklaring van de Belgische nationaliteit onderworpen aan een voorwaarde van "wettelijk verblijf", teneinde "het verkrijgen van de Belgische nationaliteit migratieneutraal te maken". Ter herinnering, artikel 7*bis* van het WBN vereist voor dat wettelijke verblijf enerzijds dat de persoon die de Belgische nationaliteit aanvraagt op het ogenblik van het indienen van zijn verzoek over een "verblijf van onbeperkte duur" of een vestiging beschikt, en anderzijds dat hij gemachtigd is om hier meer dan drie maanden te verblijven "overeenkomstig de vreemdelingenwet of de regularisatiewet" voor de periode die aan het verzoek voorafgaat (die in sommige gevallen kan teruggaan tot de geboorte van de vreemdeling). In recente rechtspraak duikt vaak het probleem op welke verblijfstitels in aanmerking kunnen komen om deze voorwaarde te toetsen.

De lijst van verblijfstitels in het koninklijk besluit van 2013 is limitatief bedoeld

Volgens het voornoemde artikel 7*bis* bepaalt een koninklijk besluit "welke documenten in aanmerking komen als bewijs van het verblijf". Een koninklijk besluit van 14 januari 2013 bevat een lijst van de verschillende verblijfstitels waarmee rekening moet worden gehouden op het ogenblik van het verzoek en voor de periode die daaraan voorafgaat.¹⁰ Volgens een ministeriële omzendbrief is deze lijst limitatief.¹¹ Dat standpunt is gebaseerd op begrijpelijke praktische overwegingen. De ambtenaren van de burgerlijke stand en de magistraten belast met dossiers inzake nationaliteit zijn niet altijd vertrouwd met het vreemdelingenrecht en de complexiteit van de verschillende verblijfsstatussen. Een duidelijke lijst met documenten waarmee ze rekening moeten houden is voor hen dus handig. In de praktijk houden veel lokale ambtenaren en parketmagistraten zich strikt aan deze lijst maar tussen parketten onderling kan dat nogal eens verschillen.

Een systeem dat uitgaat van een limitatieve lijst van documenten heeft evenwel ook praktische nadelen en is in sommige situaties strijdig met hogere normen.

Wettelijk verblijf: het verblijfsrecht is bepalend en heeft voorrang op het verblijfsdocument

Het WBN omschrijft de "hoofdverblijfplaats" als "de plaats van inschrijving in het bevolkings- of vreemdelingen- of wachtregister".¹² Voor de periode voorafgaand aan het verzoek wordt onder "wettelijk verblijf" verstaan "toegelaten of gemachtigd zijn tot een verblijf van onbeperkte duur in het Rijk of om er zich te vestigen op basis van de vreemdelingenwet of de regularisatiewet".¹³

De definitie van wettelijk verblijf uit het WBN heeft betrekking op het verblijfsrecht van meer dan drie maanden dat de wet aan de vreemdeling toekent en niet op de verblijfstitel van de persoon. De veronderstelling dat een wettelijk verblijf alleen kan worden aangetoond aan de hand van een limitatieve lijst van documenten berust op een eenvoudige logica als zou de verblijfstitel van de vreemdeling altijd een getrouwe weergave vormen van zijn verblijfsrecht. Dat is weliswaar het meest voorkomende scenario, maar toch zijn er situaties waarin dat niet het geval is. Laten we niet vergeten dat de verblijfstitel niet meer dan het document is dat een al bestaand verblijfsrecht bewijst en dat tussen beide er verschillen kunnen bestaan. Het verblijfsrecht bestaat (al dan niet) los van de titel die de persoon (al dan niet) bezit.

Na verschillende rechterlijke uitspraken die het onvolledige karakter van de lijst veroordeelden heeft de wetgever in 2018 het nodige gedaan om rekening te houden met het declaratoire karakter van het verblijf van EU-burgers en hun familieleden, en van erkende vluchtelingen.¹⁴ Het systeem van bewijsvoering aan de hand van een lijst van verblijfstitels die aan deze statussen gekoppeld zijn heeft hij evenwel behouden, wat een tegenstrijdigheid is.

Verschiedende recente rechterlijke beslissingen hebben eenduidig de benadering veroordeeld waarbij de nadruk op de verblijfstitels ligt, zonder ernstig het verblijfsrecht te onderzoeken van kandidaten voor de Belgische nationaliteit.

10 KB van 14 januari 2013 tot uitvoering van de wet van 4 december 2012 tot wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit teneinde het verkrijgen van de Belgische nationaliteit migratieneutraal te maken.

11 Omzendbrief van 8 maart 2013 betreffende bepaalde aspecten van de wet van 4 december 2012 tot wijziging van het WBN punt D.2.

12 Art. 1 §2, 1° van het WBN.

13 Art. 7*bis* §2, 2° van het WBN.

14 Wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht en bepalingen met het oog op de bevordering van alternatieve vormen van geschillenoplossing, art. 138.

Een melding uitgelicht

Parket weigert Belgische nationaliteit aan een vrouw die in 1966 in België geboren is, bij gebrek aan bewijs van haar verblijfstitels vóór 1990

Mevrouw X. werd in 1966 in België geboren uit een Italiaanse vader en een Belgische moeder. In die tijd kon de Belgische nationaliteit haar niet worden toegekend bij de geboorte (zie hieronder). In mei 2019 diende zij een nationaliteitsverklaring in als vreemdelinge “die in België is geboren en [die] er haar hoofdverblijfplaats heeft gevestigd op grond van een wettelijk verblijf sinds haar geboorte”.¹⁵ In september 2019 kreeg mevrouw X. te horen dat het parket zich tegen haar verzoek verzette met als reden dat: “Betrokkene pas sinds (...) 1990 over een verblijfstitel beschikt (EEG kaart en later E+ kaart). De voorgaande titels van verblijf kunnen conform vaststaande rechtspraak niet in aanmerking worden genomen voor de vereiste van wettelijk verblijf in België (zie arrest d.d. 18/12/2018 hof van beroep Brussel)”. Volgens het parket volstaat het officiële inschrijvingsadres niet: Mevr. X. moest bewijzen “in het bezit te zijn van een verblijfstitel vanaf het ogenblik dat deze aan betrokkene kon worden toegekend (i.e. de leeftijd van 12 jaar).” Hoe kan zij evenwel bewijzen dat ze vóór 1990 in het bezit was van verblijfstitels? Haar oude verblijfstitels heeft ze niet meer, aangezien zij die bij elke verlenging verplicht moest inleveren bij de gemeente. In antwoord op haar verzoek om informatie liet DVZ haar weten het vroegere, niet-gedigitaliseerde gedeelte van haar dossier aan het Rijksarchief te hebben toegezonden. Bij het Rijksarchief kreeg zij te horen dat ze haar dossier ter plaatse kon raadplegen, wat wegens de COVID-19-pandemie praktisch niet mogelijk bleek.

In een vonnis van 14 december 2020¹⁶ van de rechtbank van eerste aanleg van Brussel werd mevrouw X. in het gelijk gesteld. De rechter herinnerde eraan dat in België geboren vreemdelingen hun wettelijke verblijf niet alleen kunnen aantonen met verblijfstitels maar ook met “een getuigschrift van verblijfplaats met overzicht van de adressen en verblijfplaatsen van de betrokkene als bewijs van een onafgebroken hoofdverblijf in België sinds

de geboorte”; overeenkomstig artikel 6, 1° van het koninklijk besluit van 14 januari 2013.¹⁷ Het getuigschrift van mevrouw X. vermeldde een identiteitskaart voor vreemdelingen in 1966 en vervolgens verschillende kaarten voor EU-burgers vanaf 1990. In de zaak van mevrouw X. heeft het parket op verzoek van de rechtbank ter zitting een attest van DVZ voorgelegd, waarin uitdrukkelijk staat dat mevrouw X. altijd wettelijk in België heeft verbleven. Uit het vonnis valt niet op te maken of het parket dat attest al in zijn bezit had, toen het zijn negatieve advies uitbracht. Voor de rechtbank moet dat attest volstaan en “is het niet omdat de verblijfsdocumenten zelf niet concreet zouden kunnen worden voorgelegd, aangezien de (oude) dossiers fysiek niet kunnen worden geraadpleegd, onder meer door de coronacrisis, dat de verzoekster niet zou voldoen aan de grondvoorwaarden van het wettelijke verblijf sinds de geboorte”.¹⁸

Wanneer EU-burgers op grond van het EU-recht een verblijfsrecht hebben, hangt de wettelijkheid van hun verblijf niet af van een bepaalde verblijfstitel. In twee recente arresten heeft het Hof van Cassatie bevestigd dat het bezit van de verblijfsdocumenten die vermeld zijn in de lijst geen voorwaarde vormt voor zo'n wettelijk verblijf van Unieburgers, dat met elk ander document aangetoond kan worden (met inbegrip van bijzondere documenten voor diplomaten of EU-personeel).¹⁹ In deze arresten heeft het Hof van Cassatie de beslissingen van het hof van beroep vernietigd waarin een formalistische benadering werd toegepast en de nationaliteit werd geweigerd op grond van het ontbreken van één van de in de lijst vereiste verblijfstitels. Een EU-burger of een gezinslid die/dat voldoet aan de door het EU-recht gestelde verblijfsvoorwaarden voldoet dus aan de voorwaarde van wettelijk verblijf om Belg te worden, ook al beschikt hij niet over de in de lijst vereiste documenten.

Volgens Myria geldt diezelfde logica voor sommige vreemdelingen van wie het verblijfsrecht krachtens de wet louter door het verstrijken van de tijd onbepaald of permanent wordt, zelfs zonder wijziging van de verblijfstitel. Dat geldt bijvoorbeeld voor EU-burgers en hun gezinsleden vijf jaar na het begin van hun verblijf, erkende vluchtelingen en begunstigden van subsidiaire bescherming vijf jaar na indiening van hun verzoek om internationale bescherming (behalve in het geval van

15 Op basis van art. 12bis §1, 1° WBN.

16 Rechtbank van eerste aanleg van Brussel, Nederlandstalig (31e k.), 14 december 2020, rolnr. 20/240/B, niet-gepubliceerd.

17 KB van 14 januari 2013.

18 Rechtbank van eerste aanleg van Brussel, Nederlandstalig (31e k.), 14 december 2020, rolnr. 20/240/B, p. 6.

19 Cass. 7 december 2020, C.20.0213.N; Cass. 7 december 2020, C.20.0224.N, kort samengevat in Myria, *Migratie in cijfers en in rechten 2021*, Katern Nationaliteit, p. 9.

intrekking of opheffing van hun statuut) of vreemdelingen die vijf jaar na de indiening van het verzoek om medische redenen zijn geregulariseerd.²⁰ Door administratieve vertragingen in sommige gemeenten kunnen deze personen vaak geen verblijfstitel voorleggen die het onbeperkte recht op verblijf weerspiegelt, waarvoor zij op grond van de wet rechtstreeks in aanmerking komen. Sommige gemeenten maken er een gewoonte van om te wachten of weigeren zelfs de A kaart van een begunstigde van internationale bescherming te vervangen door een B kaart, zolang de eerste, die vijf jaar geldig is, niet is verlopen.²¹ Een erkende vluchteling wiens procedure één of twee jaar heeft geduurd, zal evenwel een onbeperkt verblijfsrecht hebben één of twee jaar vóór het verstrijken van zijn A kaart (die in dat geval vijf jaar geldig is na de erkenning). In deze gevallen komt een strikte toepassing van de lijst, waarbij wel de B kaart maar niet de A kaart als bewijs van onbeperkt verblijf wordt aanvaard, neer op de ontkenning van een rechtstreeks door de wet erkend verblijfsrecht.²² Ook in dat geval is deze formalistische benadering in de rechtspraak veroordeeld.²³

Tot slot kan men door het ontbreken van een geldige verblijfstitel “vanwege het verstrijken van de geldigheidsduur van het bestaande verblijfsstatuut vooraleer een [positieve] beslissing wordt genomen over de aanvraag van een ander type verblijfsstatuut”, er volgens het Grondwettelijk Hof op straffe van discriminatie niet vanuit gaan dat het wettelijk verblijf onderbroken is.²⁴ Het Hof verplicht dat er rekening wordt gehouden met een “hiaat tussen twee verblijfsstatuten dat niet aan het gedrag of het nalaten van de aanvrager te wijten is (...), wanneer de betrokkene in die tussenperiode wettig op het grondgebied verblijft”. Dit bevestigt dat een louter formalistische benadering, gebaseerd op geldige verblijfstitels zonder uitzondering, niet langer mogelijk is.

Een volledige en geactualiseerde lijst van alle verblijfstitels opstellen lijkt een illusie

Vooraleer er sprake kan zijn van een limitatieve lijst moet er eerst rekening worden gehouden met alle verblijfstitels en moet deze lijst heel regelmatig worden geactualiseerd. We

moeten evenwel vaststellen dat dit niet het geval is. Er zit soms veel tijd tussen het ogenblik waarop een nieuwe verblijfstitel in het verblijfsrecht wordt gecreëerd en het ogenblik waarop de lijst van documenten die toegang geven tot de Belgische nationaliteit daarmee rekening houdt. Zo zijn de nieuwe verblijfstitels voor Britse burgers die begunstigde zijn van het terugtrekkingsakkoord gecreëerd bij koninklijk besluit van 24 december 2020²⁵ pas in deze lijst opgenomen bij koninklijk besluit van 30 augustus 2021.²⁶ Bovendien zijn de nieuwe verblijfstitels die sinds 11 oktober 2021 op grond van een koninklijk besluit van 3 oktober 2021 worden afgeleverd (met name de K, L, I en J kaarten), bij het opstellen van deze katern nog niet in de lijst opgenomen.²⁷ Ook bevat de lijst nog altijd geen bijzondere verblijfsdocumenten, waarvan het Hof van Cassatie heeft geëist dat ze in aanmerking worden genomen, althans voor EU-burgers (zie *supra*).

Wijzigingen in de verblijfstitels door het departement Asiel en Migratie komen vaak voor en hebben niet alleen betrekking op nieuwe documenten. Ze kunnen verschillende vormen aannemen: benamingen, duur, opheffing of vervanging, ... Deze lijst actualiseren is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Een model van verblijfstitel dat in de verblijfsreglementering is opgeheven of vervangen kan in bepaalde situaties een geldig bewijs van nationaliteit blijven. Dat is vanzelfsprekend als het gaat over het bewijs van verblijf voor de periode die aan de aanvraag voorafgaat. Deze periode kan vijf of tien jaar bedragen maar kan ook veel langer zijn, en bijvoorbeeld teruggaan tot de geboorte van de vreemdeling. Het probleem kan zich ook voordoen voor het bewijs van het onbeperkt verblijf bij het aanvragen van de nationaliteit. De vervanging van de oude onbeperkte verblijfstitels door de nieuwe gebeurt geleidelijk. De oudere titels die vóór de vervanging van het model zijn afgeleverd moeten geldig bewijsmateriaal blijven. Daarom volstaat het niet een vervanging of opheffing die in de verblijfsreglementering is vastgelegd over te nemen in het KB inzake nationaliteit.

Een al te formalistische benadering kan ertoe leiden dat er geen rekening wordt gehouden met een verblijfstitel die nog niet (of niet meer) in de lijst van het KB is opgenomen, terwijl het een perfect geldig bewijs van wettelijk verblijf is. Volgens de rechtspraak is een dergelijke benadering, waarbij alleen naar verblijfstitels wordt gekeken zonder het verblijfsrecht te onderzoeken, onwettig. Ze laat een koninklijk besluit immers prevaleren boven de wet, verwacht het bewijs met de inhoud van het recht, en het middel (verblijfstitel) met het doel (wet-

20 Zie respectievelijk art. 42*quinquies*; 49, § 1, lid 3; 49/2, § 3 en 13, § 1, lid 2 van de verblijfswet.

21 Myria, Verslag van de Contactvergadering Internationale bescherming, november 2020, pp. 6-7; 17 februari 2021, p. 5.

22 Caroline Apers, “Nationalité et droit de séjour : le séjour illimité des réfugiés sous carte A questionne à nouveau la légitimité des listes des titres de séjour éligibles pour la nationalité belge”, Newsletter ADDE, n° 174, april 2021, pp. 2-4.

23 Famrb. Luik, 21 juni 2019, nr. 19/344/B, *Rev. dr. étr.*, nr. 203, p. 433.

24 GwH arrest nr. 77/2021 van 27 mei 2021, punt B.7.6. en B.2.5., samengevat in Myria, *Migratie in cijfers en in rechten 2021, Katern Nationaliteit*, p. 8.

25 KB van 24 december 2020 tot wijziging van het KB van 8 oktober 1981 betreffende de begunstigde van het akkoord inzake de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland uit de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie.

26 Koninklijk besluit van 30 augustus 2021 tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 januari 2013.

27 Juni 2022.

telijk verblijf). Bovendien behandelt deze lijst vreemdelingen met een onbeperkt verblijfsrecht of met een verblijfsrecht van meer dan drie maanden verschillend naargelang ze al dan niet in het bezit zijn van de in de lijst bedoelde verblijfsdocumenten. Meerdere rechtbanken hebben geoordeeld dat dit verschil in behandeling ongerechtvaardigd en dus discriminerend is, in strijd met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.²⁸

De gevolgen van de strikte lijst: rechtsonzekerheid en vermijdbare gerechtelijke procedures

Het systeem van de gesloten lijst van verblijfstitels en de strikte toepassing ervan door sommige parketten heeft aanzienlijke gevolgen voor de grondrechten van kandidaten voor de Belgische nationaliteit. Een weigering van het parket kan worden betwist door binnen de 15 dagen een aangetekend schrijven te richten aan de ambtenaar van de burgerlijke stand met een verzoek om het dossier door te sturen naar de rechtbank van eerste aanleg. Om een dergelijke procedure te vermijden, kunnen personen ook proberen de magistratuur informeel te overtuigen de beslissing in te trekken. Dat initiatief wordt evenwel overgelaten aan het oordeel van de magistratuur en biedt dus geen enkele garantie.

gezien waardoor hun dochter niet over een wettige verblijfstitel van vóór 1990 beschikt. Mevrouw X. nam contact op met het parket om uitleg te vragen. Ze werd gevraagd per e-mail documenten toe te zenden, zoals bewijzen van haar beroepsactiviteiten, wat ze ook heeft gedaan (mevrouw X. heeft onder meer gewerkt voor een voormalige Belgische nationale luchtvaartmaatschappij). Ze wees er ook op dat het door het parket aangehaalde arrest van het hof van beroep betrekking had op een totaal andere situatie: het ging om een door het hof van beroep bevestigde weigering om rekening te houden met de bijzondere identiteitskaarten die de Dienst Protocol van de FOD Buitenlandse Zaken aan de echtgenoot van een ambtenaar van de Europese Commissie heeft uitgereikt.²⁹ Aangezien ze geen antwoord kreeg, stuurde ze een eerste en vervolgens een tweede herinnering per e-mail. Kort voor het verstrijken van de beroepstermijn (15 kalenderdagen) ontving mevrouw X. uiteindelijk een antwoord van het parket, dat verwees naar haar "stroom aan mails en telefoons die mijn administratie diende te verwerken", en tot het volgende besluit kwam: "Het gegeven advies wordt niet herzien. U voldoet immers niet aan de gestelde voorwaarde. In geval van verzet zal dit standpunt ook voor de rechtbank aangehouden worden."

Een melding uitgelicht

Mevrouw X. is in België geboren uit een Belgische moeder (zie hierboven), woont wettelijk samen met een Belg en heeft in België gestudeerd en gewerkt. Ze verneemt dat haar "wettelijk verblijf" vóór 1990 door de weigering van het parket in vraag wordt gesteld. Deze beslissing veroorzaakt een emotionele schok binnen deze familie van Italiaanse afkomst die in belangrijke mate heeft bijgedragen tot de ontwikkeling van het land (de grootvader van mevrouw X., die in 1954 is aangekomen om in de steenkoolmijnen te werken, stierf enkele maanden daarna aan de gevolgen van een arbeidsongeval, waarop haar vader op 13-jarige leeftijd in de mijn is gaan werken om in het onderhoud van het gezin te voorzien). De bejaarde ouders van mevrouw X. vragen zich in 2019 af wat ze over het hoofd hebben

Wanneer de rechtbank bovendien oordeelt dat de weigering van het parket ongegrond was – onder meer omwille van een onrechtmatige, wegens te formalistische, interpretatie van het vereiste wettelijke verblijf – zijn de kosten evenwel aanzienlijk en krijgt de betrokkene die niet volledig terugbetaald. Sinds een arrest van het Grondwettelijk Hof van mei 2021³⁰ moet het parket de proceskosten, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding, betalen aan de persoon die zijn zaak heeft gewonnen.

In het geval van mevrouw X. bevestigde de rechtbank dat de uitspraak van het hof van beroep van 18 december 2018, die het parket in zijn negatieve advies aanhaalde, "naast de kwestie" was. Ze stelde vast dat de rechtbank de argumenten heeft bevestigd die zij tevergeefs bij het parket had proberen te verdedigen, om deze lange en dure procedure te vermijden (haar advocaat heeft haar 4.000 euro

28 Familierechtbank van Brussel (fr), 12 december 2017, rolnr. 15/2903/B, pp. 5-7; Familierechtbank van Brussel (fr), 5 december 2017, nr. 15/479/B, pp. 6-7.

29 Hof van beroep van Brussel, 18 december 2018, rolnr. 2018/FQ/13.

30 GwH arrest nr. 72/2021 van 20 mei 2021, punt B.9.1.

gekost). In mei 2021 richtte ze zich tot de procureur-generaal van Brussel en tot de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) om de houding van het parket in haar dossier aan te klagen, zowel over de weigering zelf als over de weigering om deze beslissing te herzien. Eind juli 2021 antwoordde de voorzitter van de advies- en onderzoekscommissie van de HRJ dat de Raad niet bevoegd was omdat haar klacht betrekking had op de inhoud van een beslissing van een magistraat³¹ “maar de commissie is wel van mening dat de gebruikte bewoordingen van de magistraat beter hadden gekund”.³² Begin augustus 2021 antwoordde de procureur-generaal dat hij er begrip voor had dat mevrouw X. haar traject naar de Belgische nationaliteit als “lang en stresserend” had ervaren en dat hij “niet zal nalaten dat aspect onder de aandacht te brengen van de procureur (...)”. De procureur-generaal was het daarentegen niet eens met de kritiek van mevrouw X. op de houding van de parketmagistraat: “uit de e-mail conversatie (...) blijkt nergens dat (...) de procureur) een ongepaste toon zou hebben aangeslagen of (haar) onheus zou hebben behandeld.”³³

Het systeem van de limitatieve lijst dat het werk van de beroepsbeoefenaars moet vergemakkelijken blijkt in de praktijk niet geschikt en misleidend te zijn. Het wekt de illusie dat het volstaat om de verblijfstitel te controleren, terwijl een onderzoek van het verblijfsrecht vaak noodzakelijk is. De ervaring leert dat dit systeem voor bepaalde categorieën vreemdelingen een grote mate van rechtsonzekerheid inhoudt, net het omgekeerde dus van wat wordt beoogd. Daarom lijkt het passend dat magistraten die met nationaliteitsdossiers zijn belast minstens een basisopleiding in vreemdelingenrecht krijgen om dat onderzoek naar behoren uit te kunnen voeren.

Volgens Myria dreigt het systeem van een bindende en limitatieve lijst van verblijfsdocumenten die in aanmerking moet worden genomen om het wettelijke verblijf aan te tonen de hogere normen en de grondrechten van de kandidaten voor de Belgische nationaliteit te schenden. Om dat soort schendingen te vermijden, moet de voorwaarde voor het recht van wettelijk verblijf, hetzij onbepaald (op het ogenblik van de aanvraag), hetzij langer dan drie maanden (voor de periode die eraan voorafgaat), kunnen worden aangetoond met eender welk document (verblijfstitel, attest van de DVZ, historiek van inschrijvingen en adressen, ...), zonder limitatieve lijst.

31 Krachtens art. 259bis-15 van het Gerechtelijk Wetboek.

32 Brief van de HRJ aan mevrouw X., 27 juli 2021.

33 Brief van de procureur-generaal van Brussel aan mevrouw X., 4 augustus 2021.

AANBEVELING

Myria beveelt aan om:

- de verplichte lijst van verblijfstitels bepaald in de artikelen 3 en 4 van het KB van 14 januari 2013 en de machtiging van de Koning (art. 7bis §2, lid. 4 van het WBN) op te heffen of, bij gebreke daarvan, de lijst niet af te sluiten door in deze bepalingen het woord "onder meer" toe te voegen;
- een niet-bindende en regelmatig door de FOD Justitie geactualiseerde lijst van verblijfstitels te publiceren, om de beroepsbeoefenaars te helpen;
- de parketmagistraten en rechters ten gronde die zich over nationaliteitsdossiers moeten uitspreken een basisopleiding vreemdelingenrecht te geven.

In afwachting van deze aanpassing beveelt Myria alle actoren aan de bestaande regels overeenkomstig de wet en de hogere normen te interpreteren en daarbij de volgende redenering toe te passen om de voorwaarde van wettelijk verblijf na te gaan:

1. Zijn de verblijfstitels in de lijst van het KB opgenomen? Zo ja, dan is er geen verdere verificatie nodig.
2. Zo niet, heeft de betrokkene een onbeperkt verblijfsrecht (op het ogenblik van de aanvraag) en een verblijfsrecht van meer dan drie maanden (voor de periode die eraan voorafgaat) op basis van andere documenten (attest van de DVZ, bewijs van inschrijving, historiek van adressen, ...), de wet of een hogere norm?

Waarom benadeelt de oude seksistische regel voor toekenning van de Belgische nationaliteit in 2022 nog altijd sommige kinderen van Belgische moeders?

Vóór de inwerkingtreding van het Wetboek van de Belgische Nationaliteit werd de Belgische nationaliteit alleen automatisch toegekend aan kinderen die in België waren geboren uit een Belgische vader. Kinderen die in België uit een Belgische moeder en een buitenlandse vader waren geboren kwamen voor deze toekenning niet in aanmerking. De hervorming van 1984 tot invoering van het WBN maakte een einde aan deze ongelijkheid tussen vrouwen en mannen.³⁴ Volgens artikel 8, §1, 1° van het WBN is een Belg "1° het kind geboren in België uit een Belgische ouder", ongeacht zijn geslacht. Het ging er met name om de internationale verplichtingen van België na te komen, in het bijzonder artikel 9, lid 2 van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, dat staten verplicht "vrouwen gelijke rechten als mannen" te verlenen "wat de nationaliteit van hun kinderen betreft."³⁵ Het WBN is op 1 januari 1985 in werking getreden. De nationaliteit werd toegekend aan alle kinderen die op die datum de leeftijd van 18 jaar nog niet hadden bereikt, alle personen die dus na 1 januari 1967 waren geboren.³⁶ De kinderen van Belgische moeders die vóór deze datum geboren zijn hebben dus een statuut van vreemdeling en kunnen de Belgische nationaliteit verkrijgen door verklaring, door het bewijs te leveren van een "wettelijk verblijf" sinds hun geboorte.

Een melding uitgelicht

Mevrouw X. (zie *supra*) werd geboren in 1966, iets minder dan een jaar voor de bewuste datum van 1 januari 1967. Een issue dat niet zou spelen indien mevrouw X. de dochter was geweest van een Belgische vader en een Italiaanse moeder.

Een persoon die vóór 1966 uit een Belgische moeder is geboren zal de Belgische nationaliteit niet kunnen verkrijgen

indien er sprake is van "gewichtige feiten eigen aan de persoon". Deze voorwaarde geldt niet voor kinderen aan wie de nationaliteit automatisch wordt toegekend.

Dhr. M. is in 1963 in België geboren uit een Belgische moeder en een staatloze vader. In 2019 verzette het parket zich tegen de verkrijging van de nationaliteit wegens verschillende correctionele veroordelingen tussen 1983 en 2006 (onder meer voor belastingfraude, diefstal en heling) en 14 veroordelingen voor verkeersinbreuken tussen 1998 en 2013 (waaronder één wegens het ontbreken van een verzekering). In hoger beroep oordeelde de rechtbank dat deze veroordelingen gewichtige feiten eigen aan de persoon waren waardoor de heer M. geen Belg kon worden, ook al hadden de feiten zich relatief lang geleden voorgedaan.³⁷ Voor de rechtbank kon alleen een rehabilitatieprocedure deze vaststelling eventueel veranderen. Indien de heer M. de dochter was geweest van een Belgische vader en een staatloze moeder, dan zou hij de nationaliteit hebben gehad van het land waar hij altijd heeft gewoond, ongeacht de veroordelingen.

Bovendien kunnen deze Belgen, indien zij de nationaliteit later verwerven, van hun staat van Belg vervallen worden verklaard, terwijl de vervallenverklaring niet van toepassing is op personen "die hun nationaliteit hebben verkregen van een ouder of een adoptant die Belg was op de dag van hun geboorte" (artikel 23, 23/1 en 23/2 van het WBN).

Ook al is de discriminatie op grond van het geslacht meer dan zevenendertig jaar geleden in de wet gecorrigeerd, deze situaties bewijzen toch dat de gevolgen van de oude seksistische wetgeving ook in 2022 nog altijd voelbaar zijn voor sommige kinderen die vóór 1967 uit Belgische moeders zijn geboren.

34 Bernadette Renaud, "Le code de la nationalité belge de 1984 à 1999", F. Caestecker, B. Renaud, N. Perrin, T. Eggerickx, *Devenir Belge. Histoire de l'acquisition de la nationalité belge depuis 1830*, Myria - Kluwer, p. 109.

35 Verdrag van 18 december 1979 inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen, art. 9, lid 2. Een regel die het doorgeven van de nationaliteit van de vader oplegt en niet die van de moeder zou ook in strijd kunnen worden geacht met artikel 14 (verbod op discriminatie) en artikel 8 (recht op privacy) van het EVRM. Het zonder uitzondering doorgeven van alleen de naam van de vader aan de kinderen wordt al lang als discriminerend beschouwd (zie bijv. EHRM, *Burghartz t. Zwitserland*, 22 februari 1994, § 28 *León Madrid t. Spanje*, 26 oktober 2021, § 63-69).

36 Gérard-René De Groot, "Evolution des normes de droit international en matière de nationalité et du droit belge de la nationalité", *Devenir belge... op. cit.*, p. 249.

37 Rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen, 30 oktober 2020, rolnr. 19/206/B; Hof van beroep van Antwerpen, 2 november 2021, rolnr. 2020/FE/86.

Take aways

Nationaliteit

39.448 personen hebben in 2021 de Belgische nationaliteit verworven, een vergelijkbaar aantal als vóór het coronajaar 2020.

Bijna **een kwart** (9.086) van de vreemdelingen die in 2021 de Belgische nationaliteit hebben verworven is afkomstig van **West-Azië**.

Dat aanzienlijke aandeel valt te verklaren door de sterke stijging van de aantallen **Syriërs** en **Irakezen** die Belg zijn geworden.

Kinderen geboren vóór 1967 uit een Belgische moeder maar een buitenlandse vader waren geen Belg van geboorte, omdat destijds alleen de vader de Belgische nationaliteit kon doorgeven. Ook al is deze discriminatie in het Wetboek van de Belgische Nationaliteit gecorrigeerd, **sommige kinderen van Belgische moeders worden nog altijd benadeeld door deze oude seksistische wetgeving.**

De voorwaarden voor de toegang tot de nationaliteit zijn voor hen strikter en ze kunnen, in tegenstelling tot kinderen die als Belg zijn geboren, van hun staat van Belg vervallen worden verklaard.

Het huidige systeem waarbij het wettelijke verblijf wordt aangetoond op basis van een limitatieve lijst van verblijfstitels levert praktische problemen op en is in de rechtspraak al veroordeeld.

Deze **limitatieve lijst is discriminerend**: ze sluit vreemdelingen uit die een verblijfsrecht hebben maar over een document beschikken dat niet op de lijst voorkomt. De verblijfswetgeving is zo complex en in ontwikkeling dat een volledige en geactualiseerde lijst een illusie lijkt.

AANBEVELING

Myria beveelt aan dat systeem te hervormen op basis van een eenvoudig principe: **het verblijfsrecht is doorslaggevend, en heeft voorrang op het document** waarover de betrokkene beschikt. Een eventuele lijst van verblijfstitels kan dienen als werkinstrument maar mag niet limitatief zijn.

Myria, het Federaal Migratiecentrum, is een onafhankelijke openbare instelling. Het analyseert migratie, verdedigt de rechten van vreemdelingen en strijdt tegen mensenhandel en mensensmokkel. Myria komt op voor een overheidsbeleid dat steunt op feitenkennis en respect voor de mensenrechten.

Het verslag *Migratie in cijfers en in rechten* informeert elk jaar over de actualiteit van de migratiestromen en het eerbiedigen van de grondrechten van vreemdelingen.

Myria

Victor Hortaplein 40 • 1060 Brussel

T +32 (0)2 212 30 00

myria@myria.be

www.myria.be

[@MyriaBe](https://twitter.com/MyriaBe)

www.facebook.com/MyriaBe

www.linkedin.com/company/myria-federal-migration-centre

Federaal Migratiecentrum